

Volem formar un grup de participació d'infants i adolescents a la meua localitat

Per on comencem?

Què és un òrgan participació infantil i adolescent (OPIA)?

Es tracta d'una estructura formada per infants o adolescents que viuen en una localitat, on les seves propostes, idees i inquietuds són tingudes en compte per part del govern local. Aquest grup es reuneix regularment i és constituït exclusivament per nens, nenes i/o adolescents. Per a la facilitació del grup, disposen del suport de persones expertes en metodologies participatives i en drets d'infància, generalment associacions i/o tècnics municipals. A més d'aquestes reunions internes del grup, hi ha d'haver un altre espai d'interlocució, escolta i rendició de comptes per part del govern local.

Per què és important que hi hagi un òrgan o grup de participació d'infants i adolescents?

L'exercici de la participació és un dret que tenen tots els infants i adolescents, tal com assenyala la Convenció sobre els Drets de l'Infant. N'és un dels principis rectors, i està recollit en els articles següents:

- o Art. 12: Dret a opinar i a ser escoltat sobre els assumptes que els afecten
- o Art. 13: Dret a la llibertat d'expressió
- o Art. 14: Dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió
- o Art. 15: Dret a la llibertat d'associacionisme
- o Art. 16: Protecció de la intromissió en la seva vida privada
- o Art. 17: Dret a l'accés d'informació

Els infants i adolescents que participen en aquesta estructura exerceixen el seu dret de manera individual, però al mateix temps responen a interessos col·lectius, i esdevenen altaveus i representants dels infants i adolescents que resideixen al govern local.

Qui forma part de l'òrgan de participació infantil i adolescent?

Infants i adolescents residents al govern local de referència.

Com comencem a constituir aquest espai de participació d'infants i/o adolescents?

Establint una planificació i terminis per aconseguir-ho. Per fer-ho es recomana tenir en compte:

- Compromís per part del govern local per iniciar les accions, amb la dotació dels recursos necessaris.
- Els recursos han d'anar acompanyats d'una planificació del procés, tenint en compte els agents clau que cal involucrar en el disseny, execució, seguiment i avaluació de l'òrgan de participació infantil i adolescent.
- És important conèixer la situació de la infància i adolescència de la localitat i els seus processos participatius. Per això, l'elaboració del diagnòstic aportarà informació valuosa globalment (població infantojuvenil, situació socioeconòmica, situació educativa, associacions que treballen amb infància, etc.), així com la identificació d'estructures existents de participació.
- En el cas d'identificar l'existència d'algun grup organitzat d'infants que es reuneixi periòdicament i tracti temes que són del seu interès (per exemple, en centres culturals, centres juvenils, ludoteques, en associacions...), és important conèixer-ne el funcionament per tenir en compte d'involucrar-los en el procés.

- Cal establir una fase d'informació sobre aquest procés destinada a diferents àrees del govern local, centres educatius, teixit associatiu, ciutadania i, per descomptat, els nens, nenes i adolescents, perquè coneguin la proposta de formació de l'òrgan de participació infantil i/o adolescent.
- Les persones involucrades en aquest procés han de tenir un marc adequat de coneixements de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, participació infantil i adolescent i metodologies participatives, per poder establir el marc d'actuació oportú.

Quins recursos calen perquè funcioni?

- Recursos humans: persones específiques del govern local mateix per al disseny, implementació i seguiment del procés, així com dinamitzador/s de l'òrgan de participació infantil i/o adolescent.
- Recursos materials: materials fungibles necessaris perquè el grup pugui implementar les seves activitats.
- Infraestructura: lloc específic per a les reunions del grup.
- Equipament: equips i suports tècnics per al funcionament adequat de les activitats (ordinador, projector, impressora, connexió a internet, telèfon, etc.).
- Transport: cal valorar la necessitat de transport de nens i nenes en les reunions, especialment en aquells casos en què els punts de reunió quedin allunyats de la residència habitual dels participants (municipis rurals, capítols insulars, consells insulars, mancomunitats, etc.).
- Trobades autonòmiques i/o estatals: dotació econòmica per poder preveure la participació d'infants en aquest tipus de fòrums, generalment transport i assegurances.

Com s'escullen els infants i adolescents que participen en l'òrgan de participació infantil i/o adolescent?

Per estructurar l'òrgan de participació és important considerar la realitat de la població infantil i adolescent de l'indret, per a la qual cosa és molt recomanable realitzar un mapatge de la situació de la infància i adolescència i de les seves dinàmiques de participació.

Quant a la composició de l'òrgan de participació, s'ha de tenir en compte la diversitat dels col·lectius d'infància, considerant la participació equitativa per gènere, i involucrant els nens i nenes en situació de vulnerabilitat. Es tracta de tenir la màxima representativitat possible al grup, per això és important la tasca de prospecció perquè infants i adolescents coneguin la possibilitat de participar-hi.

Quan els infants han rebut l'adequada informació per participar al grup, és recomanable que s'hi presentin voluntàriament, per garantir que tots els nens, nenes i adolescents interessats a participar en el procés ho puguin fer de manera equitativa. Sovint passa que, en el cas que es formi l'òrgan de participació infantil i adolescent a través dels centres educatius, s'estableixi una elecció a través de representants triats pels seus companys i companyes. No obstant això, en cas que s'apliqui aquest sistema, el procés s'ha de cuidar adequadament, perquè els nens i nenes més vulnerables tinguin també les mateixes oportunitats de participació. Per donar cabuda a totes les veus possibles, es recomana que tots els infants i adolescents es puguin presentar de manera voluntària per participar en aquesta estructura.

D'altra banda, i per garantir que el màxim d'infants i adolescents de la localitat coneixen l'existència d'aquesta estructura, a part del procés d'informació prèvia, cal que les persones participants en l'òrgan de participació puguin disposar d'un espai per donar a conèixer els consensos i propostes i al mateix temps puguin rebre també les inquietuds de companys i companyes de la localitat.

En cap cas es considera una pràctica adequada que siguin els tècnics i/o responsables del govern local els que triïn de manera unilateral els integrants del grup; o bé deleguin en docents o associacions perquè els adults designin els participants.

Quines edats ha de tenir el grup?

El grup de participació infantil i adolescent permet la participació fins als 18 anys. Generalment, acostumen a participar en aquest tipus d'estructures nens i nenes a partir de 8 anys. Aquesta realitat no és excloent quant a la participació d'infants més petits, adaptant la metodologia i processos a les necessitats de la seva edat. D'altra banda, quan els i les participants compleixen 18 anys, poden continuar vinculats al grup, de vegades assumint rols de dinamització, de suport en activitats puntuals o bé participant en un grup de joves.

Hi ha d'haver un grup d'infants i un altre d'adolescents?

No necessàriament. En tot cas, sí que és recomanable que, en funció de les edats, s'ajustin els processos metodològics per grup d'edat, tenint en compte les diferents necessitats dels seus integrants.

S'acostuma a articular l'òrgan de participació considerant infants de 8 a 12 anys i adolescents de 13 a 18 anys.

En quins terminis ha d'estar constituït el grup segons la IX convocatòria de reconeixement de la iniciativa Ciutats Amigues de la Infància?

Es tracta de disposar d'un òrgan de participació infantil actiu, promogut, reconegut pel govern local i amb el seu suport abans del 29/02/2020. Per això, cal començar a impulsar el funcionament del grup durant la tardor de 2019.

Com han de ser tingudes en compte les opinions d'infants i adolescents? (mecanismes de rendició de comptes)

L'òrgan de participació ha de ser legítim per part del govern local. Les reunions del grup han de ser protagonitzades per infants i adolescents, i han de tenir un espai propi de reunió; no obstant això, les conclusions i propostes que plantegin han de ser tingudes en compte per part de responsables polítics del govern local. Així, són fonamentals les trobades periòdiques amb responsables polítics perquè el grup pugui plantejar les seves propostes i tenir un espai d'intercanvi. Com a mecanisme de rendició de comptes, una vegada plantejades les propostes cal el compromís per part del govern local de realitzar una devolució de l'estat de situació d'aquestes. Els infants han de tenir la informació pertinent sobre si per la viabilitat o altres criteris tècnics les propostes poden ser implementades, o, per contra, no es duren a terme o bé, l'avenç de les que estan en marxa. D'aquesta manera, reben informació oportuna sobre els seus plantejaments, tant si són factibles com si no. Establint un mecanisme de rendició de comptes específic s'evita generar frustració i falses expectatives.

Qui hauria d'estar present en les reunions entre l'òrgan de participació i el govern local?

Seria oportú que les reunions amb el govern local estiguessin liderades per Alcaldia (o màxima autoritat del govern local), per tal de validar el procés realitzat pel grup de participació infantil i adolescent al més alt nivell institucional. En aquestes reunions poden participar també regidories, amb la finalitat que la veu dels infants sigui tinguda en compte de manera transversal, així com la resta de forces polítiques presents en la vida local. És recomanable que el nombre d'infants i adolescents sigui superior al de persones adultes.

Les reunions han de tenir en compte formats amigables (llenguatge adaptat, espais...), i prioritzar que el grup de participació disposi d'un temps extens per expressar-se, i cuidar al mateix temps les intervencions adultes. Es pot convidar altres nens i nenes de la localitat a assistir en aquestes reunions perquè puguin presenciar el procés, i valorar si s'obre aquest tipus de reunions a ciutadania en general (famílies, teixit associatiu...). És molt recomanable consensuar-ho amb el grup de

participació infantil i adolescent, perquè se sentin tan còmodes com sigui possible en aquest tipus d'espais.

Les propostes concretes plantejades pel grup poden tractar-se posteriorment en reunions específiques i bilaterals amb una determinada regidoria del govern local.

Cada quan s'han de reunir els infants i adolescents de l'òrgan de participació?

La recomanació és que el grup es reuneixi tan sovint com sigui possible. Influirà en la periodicitat de les reunions els recursos del govern local destinats a la dinamització del grup; no obstant això, per a la cohesió de grup i del procés, es recomana com a mínim una vegada al mes.

D'altra banda, és important que els infants mateixos puguin fixar també la seva disponibilitat horària i dies per establir les seves reunions, considerant les seves activitats extraescolars, desplaçaments, etc., per garantir-hi la seva assistència. Els tutors legals hi han d'estar conformes i autoritzar l'assistència mitjançant un consentiment específic.

En els casos en què participin nens i nenes a través de centres educatius, hi ha la possibilitat de fixar les reunions en horari lectiu.

Quines temàtiques treballa l'òrgan de participació infantil i adolescent?

Inicialment, és recomanable que coneguin els seus drets recollits en la Convenció sobre els Drets de l'Infant i hi reflexionin.

Quant a les temàtiques concretes del grup, poden ser variades en funció de:

- Les seves preocupacions quant a l'entorn local
- Les seves preocupacions quant a l'entorn autonòmic, estatal o global
- Preocupacions temàtiques específiques
- Canalitzar altres opinions d'infants i adolescents que no formen part del grup de participació
- Pla de treball o prioritats que el govern local validi amb el grup
- Proposades específiques generades per diferents regidories
- Activitats proposades per UNICEF Comitè Espanyol o altres entitats (trobades autonòmiques, estatals, Dia de la Infància...)

Participen adults en el grup de participació d'infants i adolescents?

En la dinàmica mateixa del grup de participació no participen adults, només la persona o persones que dinamitzen o donen suport al grup en si, ja que la finalitat d'aquest espai és que siguin els infants mateixos els qui puguin debatre i plantejar les seves propostes. No obstant això, és fonamental que els integrants del grup es diverteixin, i el rol del dinamitzador o dinamitzadora serà el de facilitació i acompanyament, aplicant metodologies adequades per a l'edat i necessitats de les persones participants.

Òrgan de participació, consell, grup, estructura... s'ha de dir d'alguna manera concreta?

És indistint denominar-ho d'una manera o altra.

Ha d'estar reglamentat?

Per garantir la sostenibilitat del grup, és recomanable que el funcionament d'aquesta estructura estigui reglamentat, incloent la periodicitat de reunions, lloc, funcions del grup, participants, etc. Es

recomana que la normativa interna de funcionament sigui proposada pels infants i/o adolescents mateixos.

La relació del grup de participació amb el govern local també s'haurà de fixar per garantir la continuïtat del procés per mitjà d'un reglament o similar. És molt recomanable que la normativa de funcionament sigui avalada via ple municipal o l'òrgan equivalent en l'estructura del govern local.

Quants infants l'han de constituir?

No hi ha un mínim o un màxim d'infants obligatoris que hagin de constituir el grup. Ara bé, es tracta que el grup sigui com més representatiu millor de la dimensió del govern local, així que la recomanació és que en puguin formar part el màxim de nens i nenes possible. A més, perquè la resta d'infants del municipi coneguin l'existència del grup i els seus plantejaments, caldrà assegurar un mecanisme informatiu (obrint les reunions amb el govern local a altres infants, assemblees, bústies, enquestes d'opinió, etc.).

Segons el nombre de participants, i per les seves edats d'aquests, pot haver-hi més d'un grup de participació; és a dir, el govern local pot promocionar tants grups de participació com consideri oportú.

Quan el comencem a constituir?

Com abans millor! Si existeix la voluntat política i tècnica d'escoltar la veu de la infància, és important plantejar un procés de planificació, incloent el disseny i implementació d'aquest tipus d'estructura.

Qui l'ha de dinamitzar?

Una persona o persones amb coneixements suficients en metodologies participatives i dinamització de grups, així com formació en drets d'infància. El govern local ha d'establir un protocol de protecció cap als infants i adolescents. El personal contractat ha de subscriure'l, a més de tenir actualitzat el corresponent certificat de delictes de naturalesa sexual.

Com impulsem el grup de participació des d'una Mancomunitat (capítol, consell insular...)? I en municipis grans?

Adaptant les recomanacions a la realitat del context. El procés es pot complicar pel fet de tenir la representació d'infants dispersos en diferents municipis. En la mesura de les possibilitats, nens i nenes de cada municipi haurien de participar en aquest òrgan de participació. Per a la convocatòria de reunions, es poden convocar les reunions en les diferents seus dels municipis participants de manera itinerant.

En el cas dels municipis de gran dimensió, de la mateixa manera caldrà adaptar la implementació del procés a les característiques del lloc. En aquest cas, se sol estructurar una representació d'infants i adolescents per districtes.

S'ha d'involucrar els centres educatius?

Nombrosos grups de participació compten amb nens i nenes involucrats des dels centres educatius. En aquest cas, es recomanen les pautes següents:

1. Quan el centre educatiu facilita que els infants formin part de l'estructura de participació infantil i adolescent, s'estableixen moments a l'aula per oferir la informació als nens i nenes sobre l'existència i funcionament de l'òrgan de participació infantil i adolescent. Aquest és el primer pas cap al foment de la participació: els infants reben la informació necessària per a la presa de decisions.
2. Quant sabem sobre el dret a la participació? Establir una formació específica sobre el dret a la participació és molt important, tant per a nens i nenes com per a l'equip docent.

3. Una vegada rebuda la informació pertinent, com participen els infants en l'òrgan de participació? Com s'ha vist anteriorment, és recomanable que participin tots els nens i nenes de manera voluntària. En funció de la grandària del municipi, pot donar-se la casuística que l'estructura de participació tingui un nombre limitat de persones que hi puguin participar. Si és així i si s'estableix un nombre determinat de "places" per centre educatiu, el procés s'haurà d'ajustar segons aquesta premissa.
4. Els representants de l'òrgan de participació han de tenir un espai per informar sobre els temes tractats, avenços i propostes plantejades per recollir la visió dels seus companys i companyes del centre educatiu. El centre pot facilitar mecanismes i espais que propiciïn la comunicació entre els representants de l'òrgan i la resta de companys, com ara assemblees, reunions entre aules o bé una bústia d'opinió. Perquè aquesta bústia funcioni, l'alumnat ha de conèixer aquest recurs, i tenir la confiança que poden plantejar les seves preocupacions i suggeriments de manera anònima. Al mateix temps, s'ha d'establir una periodicitat d'obertura de la bústia, així com el canal d'informació per comunicar com s'estan tenint en compte les propostes realitzades pels companys i companyes del centre educatiu.
5. Per a l'adequada coordinació del procés és imprescindible una comunicació periòdica i fluida entre la comunitat educativa i govern local, per assegurar que hi ha prou informació sobre el funcionament de l'òrgan de participació en tots els àmbits.

S'hi ha d'involucrar les associacions?

Tenir en compte el teixit associatiu del municipi és important, ja que poden desenvolupar processos de participació més representatius i sumar les seves experiències en el procés d'estructuració i conformació de l'òrgan de participació infantil i adolescent.

És important avaluar-ne el funcionament?

Sí, és recomanable. Avaluar-ne el funcionament tècnicament serà important per poder incorporar les mesures correctives que siguin necessàries. D'altra banda, per conèixer el nivell de satisfacció per part dels infants i adolescents de l'OPIA, es recomana que puguin emplenar una enquesta de satisfacció anual de manera individual i anònima. Adjunta a la documentació s'inclou: **Enquesta de satisfacció destinada a infants i adolescents pertanyents a l'òrgan de participació infantil i adolescent (OPIA).**

Recursos sobre participació infantil i adolescent

- UNICEF. Child Friendly Cities Initiative (2019) [Participación de la infancia y la juventud: opciones para la acción](#)
- UNICEF Comitè Espanyol (2018) [Apunts per a la participació infantil i adolescent en l'àmbit local](#)
- Enclave (2018) [Guía para promover la participación infantil y adolescente en la ciudad de Madrid](#)
- Asociación Los Glayus (2016). [Avanzando a ritmo de infancia. Experiencias de participación infantil en Asturias](#). Oviedo: Consejería de Servicios y Derechos Sociales i Consejería de Presidencia y Participación Ciudadana del Principado de Asturias.
- Asociación Los Glayus – UNICEF Comité Español (2014) [Entendiendo la participación infantil: Ideas, estrategias y dinámicas para trabajar la participación infantil paso a paso](#)
- UNICEF Comitè Andalusia (2014). [Guía básica para la creación de consejos de infancia y adolescencia en el ámbito local con enfoque de género](#)